

T.C.
ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

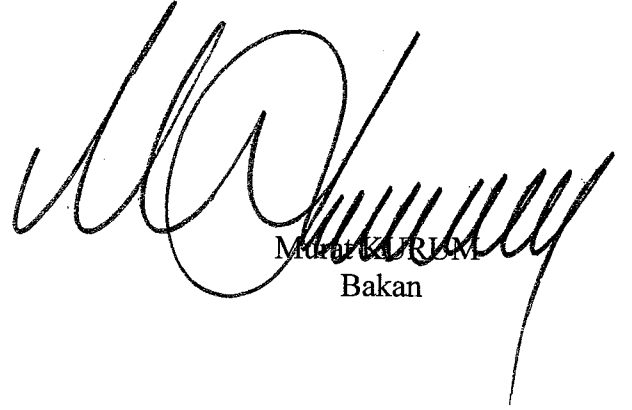
Sayı :30824082-610 - 13122022
Konu :Yazılı Soru Önergeleri

24 Temmuz 2025

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Milletvekillerimiz tarafından şahsıma yöneltilen ve ilişik listede; TBMM Esas numaraları ve konuları belirtilen yazılı soru önergeleri incelenmiş olup, söz konusu önergelerde yer alan hususlara ilişkin cevaplarımız ekte sunulmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Murat KURUM
Bakan

EK:
-Dosya (1 Takım)

DİYARBAKIR MİLLETVEKİLİ
SAYIN SERHAT EREN'İN
TBMM 7/25083 ESAS SAYILI
YAZILI SORU ÖNERGESİNE
İLİŞKİN SORULAR VE CEVAPLARI

7/25083

AK 123

SORULAR

Anayasa'nın 56. maddesinde, herkesin sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahip olduğu açıkça belirtilmiş, çevreyi koruma ve çevre kirliliğini önleme görevi hem devlete hem de vatandaşlara yüklenmiştir. Ancak Diyarbakır ili Dicle ilçesi Kurşunlu ve Kayaş Mahallesi mevkiinde faaliyet gösteren Ölmez Doğu Madencilik Nakliyat San. ve Tic. Ltd. Şti. tarafından yürütülen Kurşun-Çinko Ocağı Kapasite Artışı Projesi, bu temel hakkı ihlal edecek ölçüde ciddi çevresel ve toplumsal tehditler barındırmaktadır.

Mevcut maden ocağı 10 yılı aşkın süredir faaliyette olup, kapasite artışıyla birlikte 24 yıl daha işletilmesi planlanmaktadır. Bu süre boyunca, ağır metallerin toprağa, suya ve havaya salınımı nedeniyle ekosistemde onarılması mümkün olmayan tahribatlar yaşanacaktır. Söz konusu proje, mevcut 24,94 hektarlık ÇED alanının 532,77 hektara çıkarılması, yıllık 912.000 ton olan üretim kapasitesinin 5.000.000 tona yükseltilmesi ve yer altı üretimine başlanması gibi geniş kapsamlı değişiklikleri içermektedir. Ancak, bu kapasite artışı ciddi ekolojik riskler barındırmaktadır. Proje alan, Dicle-Fırat Havzası'nda, içme ve kullanma suyu sağlanması planlanan Dibni ve Dicle Barajı Uzun Mesafeli Koruma Alanı içinde yer almaktadır. Heyelan ve deprem riski yüksek bir bölgede bulunmaktadır. 292 hektarlık orman alanının yok edilmesi ve 100 binden fazla ağacın kesilmesi söz konusudur.

Kurşun, Dünya Sağlık Örgütü tarafından insan sağlığı için en tehlikeli ağır metallerden biri olarak tanımlanmaktadır. Yapılan bilimsel araştırmalar, kurşuna uzun süreli maruz kalmanın kanser riskini artırdığını, sinir sistemi hasarına yol açtığını ve gelişim geriliği ile doğum anomalilerine neden olabileceğini göstermektedir. Bölge halkı, mevcut madencilik faaliyetleri nedeniyle on yıllarda kanser vakalarında ve engelli doğum oranlarında artış yaşandığını dile getirmektedir.

Ayrıca bölge, birçok endemik bitki türüne ev sahipliği yapmakta, bunun yanı sıra nesli tehlike altında olan ve uluslararası sözleşmelerle koruma altına alınmış sürüngen, memeli ve kuş türleri barındırmaktadır. Faaliyet alanında tespit edilen memeli türleri arasında yaban keçisi, kurt ve çeşitli küçük memeliler bulunmaktadır. Ayrıca, bölgedeki sürüngen türleri arasında Bern Sözleşmesi'nin Ek-II listesinde yer alan Fırat Kaplumbağası da bulunmaktadır. Proje hayata geçirilirse, bu türler ciddi bir yaşam alanı kaybı yaşayacaktır.

Proje alanı, yerleşim yerlerine de son derece yakındır. Kayaş Mahallesi doğrudan faaliyet alanı içinde kalırken, Kırkpınar Mahallesi projeye 680 metre, Kurşunlu Mahallesi ise 710 metre mesafededir. Dinamit patlatmalarının, toz ve ağır metal salınımının, su kaynaklarının kirlenmesinin bu mahallelerde yaşayan yurttaşları nasıl etkileyeceği dikkate alınmamıştır. Bölge halkı, geçim kaynakları olan tarım, hayvancılık ve arıcılığın madencilik faaliyetleri nedeniyle bitme noktasına geldiğini ifade etmektedir. Özellikle üzüm bağlarının kuruması, hayvancılığın yapılamaz hale gelmesi ve tarım alanlarının zarar görmesi köylüleri ekonomik açıdan büyük bir çıkmaza sürüklemektedir.

ÇED sürecinin şeffaf yürütülmediği, halkın katılımına yeterli olanak sağlanmadığı ve projeye dair bilimsel risk analizlerinin yapılmadığı yönündeki iddialar da dikkate alınmalıdır. Daha önce mahkeme tarafından iptal edilen benzer bir projeye, neredeyse hiçbir değişiklik yapılmadan tekrar ÇED olumlu karar verilmesi, hukuk devleti ilkelerine ve mahkeme kararlarına aykırıdır.

Bu bağlamda;

1)Diyarbakır ili Dicle ilçesi Kurşunlu ve Kayaş Mahallesi'nde faaliyet gösteren Kurşun-Çinko Ocağı Kapasite Artışı Projesi'ne verilen "ÇED Olumlu" kararının gerekçesi nedir?

2)Daha önce mahkeme tarafından iptal edilen bir projeye, aynı alanda yeniden ÇED onayı verilmesi hukuka

uygun mudur? Bakanlığınız tarafından bu konuda nasıl bir değerlendirme yapılmıştır?

3)Anayasa'nın 56. maddesi kapsamında herkesin sağlıklı bir çevrede yaşama hakkı olduğu açıkken, kurşun gibi insan sağlığı açısından son derece tehlikeli bir ağır metalin madencilikinin genişletilmesi bu ilkeyle nasıl bağdaştırılmaktadır?

4)Proje sahasının Dicle ve Dibi Barajı Uzun Mesafeli Koruma Alanı içinde yer aldığı düşünüldüğünde, içme ve kullanma sularının ağır metal kirliliğine maruz kalmaması için hangi önlemler alınacaktır?

5)ÇED raporunda belirtilen flora ve fauna türleri, projenin hayata geçmesiyle birlikte nasıl korunacaktır? Nesli tükenme tehlikesi altında olan sürüngen ve memeli türlerinin yaşam alanlarının yok edilmesi, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelere aykırılık teşkil etmiyor mu?

6)ÇED raporunda bölge halkının sosyo-ekonomik durumu ve geçim kaynaklarına etkileri yeterince değerlendirilmiş midir? Bakanlığınızın bu konuda herhangi bir bağımsız bilimsel analiz yaptırdığı bir çalışma var mıdır?

7)Kurşun gibi ağır metallerin doğaya salımının tarımsal üretimi, hayvancılığı ve halk sağlığını olumsuz etkileyebileceği bilimsel olarak ortaya konmuşken, Bakanlığınızın bu konuda yaptığı bir sağlık etki analizi var mıdır?

8)Maden faaliyetleri nedeniyle üzüm bağlarının kurduğu, hayvancılığın ve arıcılığın bitme noktasına geldiği bilinmektedir. Bölge halkının geçim kaynaklarının yok edilmesiyle ilgili Bakanlığınız nasıl bir önlem almayı planlamaktadır?

9)Kayaş, Kırkpınar ve Kurşunlu mahallelerine sadece birkaç yüz metre mesafede faaliyet gösterecek olan bu projenin, dinamit patlatmaları toz salınımı ve ağır metallerin çevreye yayılması nasıl engellenecek?

10)Heyelan ve deprem riski taşıyan bir bölgede böyle bir kapasite artışı için neden onay verilmiştir? Olası bir ekolojik ve toplumsal felaket durumunda Bakanlığınızın sorumluluğu ne olacaktır?

CEVAPLAR

1)Bilindiği üzere 2872 sayılı Çevre Kanununun 10 uncu maddesi "*Gerçekleştirmeyi plânladıkları faaliyetleri sonucu çevre sorunlarına yol açabilecek kurum, kuruluş ve işletmeler, Çevresel Etki Değerlendirmesi Raporu veya proje tanıtım dosyası hazırlamakla yükümlüdürler.*

Çevresel Etki Değerlendirmesi Olumlu Kararı veya Çevresel Etki Değerlendirmesi Gerekli Değildir Kararı alınmadıkça bu projelerle ilgili onay, izin, teşvik, yapı ve kullanım ruhsatı verilemez; proje için yatırıma başlanamaz ve ihale edilemez. ..." hükmünde ve 10. Maddeye istinaden çıkarılan ÇED Yönetmeliğinin 14. Maddesinin 3. Paragrafı "(3) Bakanlık, Komisyon çalışmalarını ve halkın görüşlerini dikkate alarak proje için "*ÇED Olumlu*" ya da "*ÇED Olumsuz*" kararı verir." Hükmündedir. Soru Önergeseine konu proje için ÇED Yönetmeliğinin 14. Maddesi uyarınca ÇED Olumlu Kararı verilmiştir.

2)Soru önergesine konu proje için açılmış herhangi bir dava bulunmamaktadır.

3)Bilindiği üzere; Çevresel etki değerlendirme (ÇED): "*Gerçekleştirilmesi planlanan projelerin çevreye olabilecek olumlu ve olumsuz etkilerinin belirlenmesinde, olumsuz yöndeki etkilerin önlenmesi yada çevreye zarar vermeyecek ölçüde en aza indirilmesi için alınacak önlemlerin, seçilen yer ile teknoloji alternatiflerinin belirlenerek değerlendirilmesinde ve projelerin uygulanmasının izlenmesi ve kontrolünde sürdürülecek çalışmaları*", Komisyon: "*Proje için verilecek Özel Formatın kapsamını belirlemek ve hazırlanan ÇED Raporunu inceleyip değerlendirmek üzere Bakanlık tarafından kurulan Komisyonu*" ifade etmektedir.

Bu itibar ile; ÇED Yönetmeliği kapsamında sunulan tüm rapor, dosya ile diğer tüm bilgi ve belgeler Bakanlığımızca oluşturulan komisyon tarafından incelenip değerlendirilmekte olup, söz konusu faaliyetler ile ilgili olarak ÇED süreci içerisinde Bakanlığımızca oluşturulan İnceleme-Değerlendirme-Komisyon üyesi kurum ve kuruluşlarla birlikte söz konusu itirazlar ve ilgili dilekçelerde belirtilen hususlar dikkate alınarak gerekli değerlendirmeler yapılmaktadır.

4) Projenin su kaynaklarına etkileri ve alınacak önlemler proje için verilen ÇED Olumlu Kararına esas Nihai ÇED Raporunda yer almakta olup, söz konusu ÇED Raporuna Bakanlığımız web sitesinden (<https://eced-duyuru.csb.gov.tr/eced-prod/duyurular.xhtml>) ulaşılabilmektedir.

5) Projenin flora ve fauna etkileri ve alınacak önlemler proje için verilen ÇED Olumlu Kararına esas Nihai ÇED Raporunda yer almakta olup, söz konusu ÇED Raporuna Bakanlığımız web sitesinden (<https://eced-duyuru.csb.gov.tr/eced-prod/duyurular.xhtml>) ulaşılabilmektedir. Ayrıca konuyla ilgili İnceleme ve Değerlendirme Komisyonu üyelerinden Tarım ve Orman Bakanlığının (Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü) olumlu görüşleri bulunmaktadır.

6) ÇED Yönetmeliği uyarınca yürütülen ÇED Süreçleri sadece Bakanlığımızca yürütülmemekte olup, proje konusyla ilgili tüm kurum ve kuruluşların katılımıyla gerçekleştirilen bir süreçtir. Süreç içerisinde yapılan bilimsel/teknik çalışmalar Bakanlığımızca yetkilendirilmiş firmalar tarafından, Proje Özel Formatları kapsamında yapılmakta/yaptırılmaktadır.

Bu süreç boyunca sürdürülen çalışmalarla halktan gelen görüş ve öneriler de dikkate alınarak projenin çevresel etkilerinin mevzuatın gerektirdiği biçimde araştırılıp incelendiği ve olası çevresel etkilerin en aza indirilmesi için gerekli önlemlerin alındığı, bu konuda diğer ilgili kurum ve kuruluşların da hem fikir olduğu da dikkate alınarak değerlendirildiği bir süreçtir.

7) Projelerden kaynaklı ortaya çıkabilecek atıkların çevre kirliliğine neden olmaması yürütülen ÇED Süreçlerinde esas alınmakta olup, ÇED Raporlarında bölgenin mevcut kirlilik yükü tespit edilerek ve projelerin depolama alanları ile maden ocak alanlarının tasarımları bu esasa göre tasarlanmaktadır.

8) Bilindiği üzere ÇED bir nihai izin değildir. ÇED Süreci sonrası faaliyet sahibince ilgili mevzuatları uyarınca izinler ve mülkiyet izinleri alınmak zorundadır.

9) Patlatmanın hassas alıcılara etkileri Bakanlığımız web sitesinde yayımlanan Patlatma Tasarımları ve Patlatma Kaynaklı Çevresel Etkiler Klavuzu doğrultusunda, emisyon hesapları ve hava modellemeleri ile birlikte ÇED Raporlarında değerlendirilmekte olup, ilgili mevzuatlarda belirtilen sınır değerleri aşması durumunda faaliyete izin verilmemektedir, söz konusu proje için yapılan hesaplamalar söz konusu sınır değerleri aşmamaktadır.

10) Proje alanlarındaki doğal afet riskleri ve alınacak önlemler proje için verilen ÇED Olumlu Kararına esas Nihai ÇED Raporunda yer almakta olup, söz konusu ÇED Raporuna Bakanlığımız web sitesinden (<https://eced-duyuru.csb.gov.tr/eced-prod/duyurular.xhtml>) ulaşılabilmektedir. Ayrıca konuyla ilgili İnceleme ve Değerlendirme Komisyonu üyelerinden Diyarbakır Valiliğinin (İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğü) olumlu görüşleri bulunmaktadır.